

42. Puoluekokous

42. Partikongressen
27.-29.5. Joensuu Areena

Kunta-, kaupunki- ja aluealoitteet 257-272

Puoluehallituksen lausunnot
ja puoluekokouksen päätökset 27.-29.5.2010

SISÄLLYSLUETTELO

257.	SDP:n linjauksen aluehallinnon kehittämiseen	3
	Seinäjoen Sosialidemokraattinen Kunnallisjärjestö ry:n aloite	
	Puoluehallituksen lausunto.....	3
258.	Kouluruokailun laadusta pidettävä kiinni	4
	Herttoniemen Sosialidemokraattiset Nuoret ry:n aloite.....	
	Puoluehallituksen lausunto.....	4
259.	Kuntatalous ja valtionosuuslain muuttaminen	4
	Tikkurilan Työväenyhdistys ry:n aloite	
260.	Valtion määrittelemät lakisääteiset palvelut ja niiden kustannusvaikutus kuntalaisten elämään	6
	Hämeenlinnan Työväenyhdistys r.y:n aloite.....	
261.	Kuntien itsehallintoa osittain rajoitettava	6
	Turun Opiskelijoiden Sosialidemokraattinen Yhdistys TOSY ry:n aloite.....	
	Puoluehallituksen lausunto aloitteista 259-261.....	6
262.	Hyvä suomen kielen käyttö kunniaan	7
	Lahden Läntinen Sos.-dem. Yhdistys ry:n aloite	
	Puoluehallituksen lausunto.....	8
263.	Kuntademokratian kehittäminen	8
	Jyväskylän Työväenyhdistys ry:n aloite	
	Puoluehallituksen lausunto.....	8
264.	Palvelujen käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistaminen	9
	Haagan Työväenyhdistys r.y:n aloite.....	
	Puoluehallituksen lausunto.....	10
265.	Helsingin seudulle luotava Metropolihallinto.....	10
	Yhteiskuntapoliittinen sos.-dem. yhdistys ry:n aloite	
266.	Socialidemokraattista metropolipolitiikkaa	11
	Länsimäki-Rajakylän Sosialidemokraatit ry:n aloite	
	Puoluehallituksen lausunto aloitteista 265-266.....	12
267.	Valtioneuvoston oikeus ja velvollisuus päättää kuntarakenteesta	12
	Socialidemokraattinen Väinö Voionmaa-Seura ry:n jäsenten Mikko Järven, Tarja Jokisen, Petri Jussilan ja Kirsi Nurmion aloite.....	
268.	Virastopohjaiset kuntaliitokset.....	13
	Turun Sosialidemokraattinen Yhdistys ry:n aloite	
	Puoluehallituksen lausunto aloitteista 267-268.....	13
269.	Energiatehokkuutta lisättävä kunnissa	14
	Socialidemokraattiset Nuoret ry:n aloite	
	Puoluehallituksen lausunto.....	14
270.	Kuntapalvelujen ulkoistaminen johtaa palvelujen kaupallistumiseen.....	15
	Hämeenlinnan Työväenyhdistys r.y:n aloite.....	
	Puoluehallituksen lausunto.....	15
271.	Kunnallisten palveluiden kehittäminen	16
	Kauklauden Sos.dem. yhdistys ry:n jäsenen Jarkko Rahkosen ja Kauklauden Sos.dem. yhdistys ry:n aloite	
	Puoluehallituksen lausunto.....	17
272.	Lähidemokratian parantaminen kunnissa	17
	Kannuksen Sosialidemokraatit ry:n aloite.....	
	Puoluehallituksen lausunto.....	17

Kunta-, kaupunki- ja aluealoitteet

257. SDP:n linjaus aluehallinnon kehittämiseen

Seinäjoen Sosialidemokraattinen Kunnallisjärjestö ry:n aloite

Kuntarakenne ja aluehallinto ovat olleet voimakkaassa muutoksessa. Vahvojen peruskuntien muodostuminen, jotka pystyvät vastaamaan palvelujen tuottamisesta eivät ole edenneet palvelurakenteen tavoitteiden mukaisesti. Vuoden vaihteessa aloittava uusi aluehallintomalli näyttää jo syntyessään jäävän välivaiheen hallinnoksi. Keskustelua ovat hallinneet palvelurakenteen uudistamiseksi sosiaali- ja terveystyömalli sekä maakuntahallintomalli.

SDP:n tulee selkeästi määrittellä, millaisen hallintomallin kehittämiseen SDP on valmis. Pitää olla käsitys siitä mihin mennään hallitusti eikä vain ajauduta

Seinäjoen Sosialidemokraattinen Kunnallisjärjestö ry esittää puoluekokoukselle, että

SDP määrittelee kehittämissuunnan aluehallinnon kehittämiseen selkeällä tavalla.

Puoluehallituksen lausunto

Aloitteessa esitetään aluehallinnon kehittämisen selkeyttämistä ja SDP:n linjausten kirkastamista.

Aluehallinnon kehittäminen vahvojen peruskuntien ja järkevän alue- ja työnjaon pohjalta ei viime vuosina ole edennyt, kuten aloitteessa todetaan.

PARAS-hankkeen selonteko on valmistunut. Porvarihallitus valmistelee terveystyön uudistamista, jonka yhteydessä on tarkoitus uudistaa myös alueellisen yhteistyön malleja.

SDP:n tavoitteet ovat vahvat peruskunnat, jotka vastaavat palveluiden järjestämisestä. Aluehallintoyhtymät toimivat jäsenkuntiensa ohjauksessa. Yleisinä kunnallisina aluehallintoviranomaisina toimivat maakuntaliitot. Maakuntaliiton valtuustoon voidaan valita vain kuntavaaleissa kunnanvaltuustoon valittu luottamushenkilö. Näin toteutuu kansanvaltainen ohjaus ja poliittinen vastuu. SDP ei kannata vaaleilla valittavan väliportaana hallinnon luomista.

Muuttoliikkeen seurauksena tulemme tarvitsemaan erilaisia - myös ylikunnallisia - palveluiden järjestämismalleja. Näiden osalta SDP on valmis etenemään. Kaikissa hallintomalleissa SDP korostaa kuntien ja kuntalaisten demokraattisen ohjauksen toteutumista sekä palveluiden laatua ja tasa-arvoisuutta.

Valtion oikeusturva- ja valvontaviranomaisten tehtävänä on turvata yhtenäinen lakien ja hallinnon periaatteiden noudattaminen ja Suomessa asuvien ihmisten yhdenvertaisuus lain edessä. Tässä valtion viranomaisen rooli tulee jatkossakin olla keskeinen. Hallintoviranomaisten toimiva yhteistyö ja selkeä vastuunjako ovat tärkeimmät tavoitteet hallinnon järjestelyissä. SDP esitti eduskunnassa eriävän näkemyksen hallituksen toteuttamaan aluehallintouudistukseen, jonka lopputulos muodostui lähinnä laatikkoleikiksi. On tarkoin seurattava, kuinka uusi hallinto alkaa toimia ja toteutuvatko aluehallinnolle asetetut tavoitteet riittävästi.

Päätös

Puoluekokous yhtyy lausunnossa esitettyihin linjauksiin.

258. Kouluruokailun laadusta pidettävä kiinni

Herttoniemen Sosialidemokraattiset Nuoret ry:n aloite

Kouluruokailu on oppilaitos- ja luokkayhteisön kannalta erittäin tärkeä sosiaalinen tapahtuma, jossa peruskoulusta lähtien opetellaan yhteiskunnassa välttämättömiä taitoja, jotka kuitenkin jäävät usein hiljaisena tietona huomiotta opetussuunnitelmia laadittaessa. Yhdessä syödessä toisten huomioiminen esimerkiksi jakamalla ruokaa tasaisesti voidaan nuorille opettaa solidaarisuutta. Kouluruokailuista tingittäessä nuoret joutuvat keskenään epätasa-arvoiseen asemaan. Osalla koululaisista ja opiskelijoista ei välttämättä ole mahdollisuutta tai edellytyksiä tuoda täydentäviä eväitä pitkästä koulupäivästä selvitäkseen. Tähän epätasa-arvoisuuteen nuoret eivät itse ole millään tavalla syyllisiä ja se voi pahimmillaan johtaa sosiaaliseen segregatioon, jota vastaan taistelevaksi suomalaista koulujärjestelmää monesti kehuaan.

Kouluruoka on myös monelle nuorelle päivän ainoa lämmin, terveellinen ja monipuolisesti rakentunut ateria. Kouluruokailun ylläpitäminen tuottaa näin myös suomalaisten keskuuteen terveyttä edistävää tietoutta. Monipuolisen ja terveelliseen ruoan on todettu estävän yhtäläillä kaikkien ikäryhmien keskuudessa myös lapsuusiän ylipainoa sekä kaikkia siihen liittyviä aineenvaihdunnallisia ja liikuntaelinsairauksia. Yhteiskunta ei voi ottaa kantaa perheiden ruokailutottumuksiin, mutta kouluruokailun laadun säilyttämisellä voidaan pitkäaikaisesti ja sairauksia ennaltaehkäisevästi vaikuttaa kansakunnan terveyteen. Samalla tehdään myös pitkällä aikavälillä säästötoimenpiteitä säästyneiden terveydenhoitokulujen muodossa.

Herttoniemen Sosialidemokraattiset Nuoret ry esittää puoluekokoukselle, että

puolue varmistaa, että oppilaitosten ruokaloissa tarjottavat ateriat eivät joudu taloudellisten leikkausten kohteeksi, vaan niihin jatkossa resursoidaan riittävästi varoja.

Puoluehallituksen lausunto

Aloitteessa kannetaan huolta kouluruokailun saatavuudesta.

SDP on johdonmukaisesti esittänyt kuntien tulopohjan vahvistamista niin, että kuntalaisten välttämättömät peruspalvelut - oppilasruokailu mukaan lukien - voidaan rahoittaa myös taloudellisesti vaikeana aikana.

Kouluruoan monipuolisuutta voidaan lisätä esimerkiksi teemapäivien kuten lähiruokapäivän, kasvisruokapäivän tms. avulla.

Puoluehallitus hyväksyi 9.9.2009 SDP:n kuntatalouslinjaukset ohjeellisesti kuntapäätäjille noudatettavaksi.

Päätös

Puoluekokous yhtyy aloitteeseen.

259. Kuntatalous ja valtionosuuslain muuttaminen

Tikkurilan Työväenyhdistys ry:n aloite

Elämme aikaa, jossa kunnat taloudellisista syistä joutuvat heikentämään niille kuuluvien palvelujen tasoa ja karsimaan palveluja jopa siinä määrin, että valtio hallinnollisilla kunnille antamiltaan määräyksillä pyrkii niiden turvaamiseen. Syy on kuntien talouden heikko tila, jota kunnat eivät voi yksin korjata, koska tilanne edellyttää lainsäädäntöä.

Kunnat ovat jatkuvasti tehostaneet toimintaansa ja tehneet merkittäviä kunnallisen jaotuksen muutoksia. Tämä on edelleen välttämätöntä, mutta ei yksin riitä.

Poikkeuksellisen monet kunnat nostavat vuoden 2010 veroprosenttejaan ja lähivuosina tulee lisää korotuksia. Samalla kuntien velanotto lisääntyy jopa palvelujen rahoittamiseen. Välttämättömiin investointeihin ei ole riittäviä mahdollisuuksia, vaikka suhdannevaihe sitä edellyttäisi.

Tämä on seurausta nyt verotuloja vähentävästä lamasta, mutta myös pitkään jatkuneesta julkisin varoin tuotettavien hyvinvointipalvelujen kustannusten jaon muuttamisesta niin, että valtion osuus niistä on vähentynyt ja kuntien osuus olennaisesti kasvanut. Lisäksi kunnille annetaan uusia tehtäviä, joiden merkitystä kunnallistalouteen ei lakien valmistelussa ole riittävästi selvitetty.

Tulevaisuudessa kehitys jatkuu samansuuntaisena eikä tilanne korjaannu, jos epäkohtaan ei tartuta päättäväisesti, keskitetysti ja kokonaisvaltaisesti. Vaatimus kuntien toiminnan jatkuvasta tehostamisesta on täysin oikea, mutta kunnallishallinnon ulkopuolelta sen tarjoaminen merkittäväksi talouden korjaustoimeksi on turha poliittinen mantra.

Tärkein tulonlähde kunnan palvelutuotannon rahoittamiseksi on kunnallisvero, jonka tuloveroprosentin valtuusto vuosittain päättää.

Suuri merkitys on myös kunnan saamalla valtionosuuksilla, yhteisövero-osuuksilla, kunnan palveluistaan perimillä maksuilla ja kiinteistöverolla. Kunnallistalouteen liittyy vielä mm. verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseus, yhteisöveron tilitysjärjestelmä, arvonlisäverosta aiheutuvat rahansiirrot valtion ja kuntien kesken, pääomatulojen puuttuminen kunnallisverosta, ja kompensoimattomat lisäykset kunnallisverovähennyksiin sekä verot, jotka valtio kantaa tehtävistä, joiden kustannukset maksaa kunta (jätevero). Nämä sekä valtionosuusjärjestelmän perusteet tekevät kunnan tulokertymän sekavaksi.

Lainsäädäntö on vuosien kuluessa kerrostunut monimutkaiseksi. Järjestelmä ei ole sillä tavoin avoin, että kuntalaiset, kuntien luottamushenkilöt ja virkamiehet voisivat ilman monimutkaisia selvityksiä olla perillä siitä, miten eri tekijät kunnan talouteen vaikuttavat. Tuskin tunnetaan edes sitä, että melkoinen osa kunnallisveroina keräystä tulosta ei jää kunnan käyttöön vaan kerätään valtakunnan yleisiin tarpeisiin.

Sosialidemokraateille on aina ollut tärkeä asia kunnallisten peruspalvelujen laatu ja riittävyys. On aika ottaa päättäväinen kanta, jolla estetään niiden näivettyminen.

Tikkurilan Työväenyhdistys ry esittää puoluekokoukselle, että

1. Valtion tulee kasvavien tulojensa avulla turvata kunnille mahdollisuus hoitaa perusopetukseen, sairaanhoitoon, sosiaalihoitoon liittyvät ja muut tarpeelliset tehtävänsä Ilman, että kunnat joutuvat jatkuvasti korottamaan veroprosenttia ja varojen puutteessa tinkimään palveluista arveluttavalla tavalla.
2. Kuntien talouden hoitaminen järkevästi ja toiminnan kestävä kehittäminen edellyttää, että kustannusten jakoa ei vuosittain muutella. Valtion ja kuntien välisen kustannusten jaon tulee perustua pitkävaikutteisiin päätöksiin.
3. Mikäli kunnille annetaan uusia tehtäviä, tulee lakien huolellisen valmistelun vaatimusten mukaisesti laskea tehtävästä kunnille aiheutuvat kustannukset oikein. Tarvittaessa myös kuntakohtaiset erot on tuotava esiin.
4. Taloudellisissa vaikeuksissa olevien kuntien tukemiseen ei siirretä kunnallisverolla koottuja varoja muilta kunnilta, vaan tukemiseen käytetään valtion verotulojen lisääntyvää tuottoa. Kuntien valtionosuuslakia tulee muuttaa siten, että nykyinen verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseus asteittain oikaistaan ja tukemiseen käytetään yksinomaan valtion verotuksella keräämiä varoja siten, että tuki kannustaa toiminnan tehostamiseen.

260. Valtion määrittelemät lakisääteiset palvelut ja niiden kustannusvaikutus kuntalaisten elämään

Hämeenlinnan Työväenyhdistys r.y:n aloite

Kunnilla on lakisääteisiä palveluja, jotka sen tulee hoitaa joko kunnan omina palveluina tai kolmannelta sektorilta ostettavilla ostopalveluilla. Valtion asettaessa kunnille lisääntyviä lakisääteisiä velvoitteita, se ei aina takaa/myönnä riittävää taloudellista tukea kunnille. Tästä johdun kunnat joutuvat nostamaan käyttömaksuja, joiden vaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti heikommin toimeentuleviin kuntalaisiin.

Hämeenlinnan Työväenyhdistys r.y. esittää puoluekokoukselle, että

se velvoittaa puolueen ryhtymään toimenpiteisiin, joilla kunnille tarjotaan riittävästi lisätukea lakisääteisten peruspalvelujen lisääntyessä, jotta kaikkein pienituloisimmatkin kuntalaiset voivat käyttää tarvitsemiaan palveluja.

261. Kuntien itsehallintoa osittain rajoitettava

Turun Opiskelijoiden Sosialidemokraattinen Yhdistys TOSY ry:n aloite

Valtionosuudet saadaan kohdistaa eri sektoreille kunnan tarpeelliseksi näkemällä tavalla. Varoja tulisi kuitenkin "korvamerkitä" nykyistä enemmän, jolloin tietty määrä voidaan kohdistaa suoraan esim. pahoissa ongelmissa olevaan hammashuoltoon, vanhustenhoitoon tai muihin tarpeellisiin kohteisiin ilman, että kunnan hallintokoneistolla on harkintavaltaa asiassa.

Turun Opiskelijoiden Sosialidemokraattinen Yhdistys TOSY ry esittää puoluekokoukselle, että

SDP vaatii korvamerkittyjä valtionosuuksia takaisin etenkin terveydenhuoltoon ja koulutukseen.

Puoluehallituksen lausunto aloitteista 259-261

Aloitteissa kiinnitetään huomiota kuntien talousahdinkoon ja esitetään toimenpiteitä tilanteen ratkaisemiseksi. Aloitteissa esitetään myös valtion ja kuntien talous- ja toiminnan ohjaussuhteiden muuttamista nykyisestään.

SDP on jatkuvasti tehnyt esityksiä kuntien tulopohjan vahvistamiseksi niin, että palvelujen leikkauksilta ja huomattavilta kuntaverojen korotuksilta voitaisiin välttyä. SDP julkisti 14.3.2009 "Silta yli taantuman - sosialidemokraattien kuntapalvelut turvaava sillanrakennusohjelma". Vuosien 2009 ja 2010 valtion budjettiesityksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä SDP:n eduskuntaryhmä on vaihtoehtobudjeteissaan esittänyt kuntatalouteen noin 600 miljoonan euron valtionosuuksien lisäystä. Puoluehallitus hyväksyi 9.9.2009 asiakirjan "SDP:n Kuntatalouslinjaus", joka sisältää tiivistetysti SDP:n kuntapoliittiset linjaukset niin kuntatalouden kuin hyvinvointipalvelujen turvaamisen osalta suosituksena kuntahallinnon sd-päätäjille.

Suomi on ollut Euroopan neuvoston jäsen vuodesta 1989 lähtien. Suomi hyväksyi Euroopan neuvoston paikallisen itsehallinnon peruskirjan määräykset lakitasoisesti voimaantuleviksi lokakuussa 1991. Tämän myötä paikallishallinnon, Suomessa kuntien, itsehallinnollinen asema vahvistui suhteessa valtion keskushallintoon. Peruskirjan 9 artikla sisältää kuntien taloudellisia voimavaroja koskevat määräykset. Määräykset edellyttävät, että kuntien taloudelliset voimavarat ovat riittäviä suhteessa kunnille säädettyihin velvoitteisiin. Taloudellisesti heikoimpien kuntien asema on turvattava tasausjärjestelmillä. Kunnille maksettavia valtionosuuksia ja muita tukia ei tule sitoa, niin kuin peruskirjassa todetaan, "mikäli mahdollista", tiettyyn käyttötarkoitukseen. Kuntien hankerahoitus on mahdollista, mutta kuntien valtionosuudet eivät saisi olla tehtäväkohtaisia eivätkä korvamerkittyjä, vaan yleisperusteisia.

Kuntien verotuloihin perustuva tasausjärjestelmä on voimassa kaikissa pohjoismaissa ja sen kumoaminen aiheuttaisi valtavia alueellisia tulopohjaeroja ja loisi alueellisesti suurta eriarvoisuutta. Kuntaveroprosenttien alueelliset erot kasvaisivat voimakkaasti.

Valtion tuen osuus kuntien tulopohjasta on keskimäärin noin viidennes, kuntien vastatessa noin 80-prosenttisesti peruspalvelujen tulopohjasta. Demokratian ja kunnallisen itsehallinnon kannalta kuntien vaaleilla valittujen päättäjien tulee jatkossakin päättää voimavarojen kohdentamisesta alueellaan.

Päätös

Puoluekokous yhtyy aloitteissa esitettyyn huoleen kuntapalvelujen riittävästä tasosta ja kohdentumisesta. Puoluekokous ei yhdy näkemyksiin nykyisen verotuloihin perustuvan valtionosuusjärjestelmän eikä verotulojen tasausjärjestelmän perusteiden muuttamisesta eikä palaamisesta valtionosuuksien korvamerkkitsemiseen. Kuntien omaa rahoitus pohjaa on syytä vahvistaa ja monipuolistaa valtionosuusriippuvuuden vähentämiseksi. Kunnille osoitettujen uusien tehtävien osalta valtion rahoitusosuuden on oltava vähintään 50 prosenttia.

262. Hyvä suomen kielen käyttö kunniaan

Lahden Läntinen Sos.-dem. Yhdistys ry:n aloite

Syksyllä 2009 on eri yhteyksissä nostettu esille hallituksen lakiesitysten kieliasu sekä omituiset nimet ja lyhenteet uusille hallintoyksiköille. Tavallinen kansalainen ei ymmärrä, mitä Valvira tekee. Sen sijaan ymmärrettiin, mitä terveydenhuollon oikeusturvakeskus teki. Kansa ymmärsi myös, mitä asioita lääkelaitos hoiti. Kuka sen sijaan ymmärtää, mikä on Fimea? Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus eli ELY on yksi kummajainen. Lyhennystä harkittaessa ei varmaan ole huomattu, että Suomessa on myös Evankelinen lähetisyhdistys ELY ry! Sitä paitsi kuinka kansalainen voi olla selvillä toimivaltaisesta ELY:sta, kun niiden alueellinen toimivalta suunnitelmien mukaan tulee vaihtelevaan! Aluehallintovirastokaan ei sano kansalaiselle mitään asioista, joita se hoitaa. Muitakin esimerkkejä löytyy Vanhasen II hallituksen uudistuksista. Aiemmin tehtiin jo huonoja ratkaisuja. Esimerkiksi hyvä, perinteinen ja kansainvälisestikin tunnettu Posti piti muuttaa tuntemattomaksi ja mitänsanomattomaksi Itellaksi. Huonoon lainvalmisteluun ja niiden kieliasuun ovat kiinnittäneet huomiota sekä sanomalehdet että kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Eduskuntakin on moittinut kiireessä tehtyä huonoa lainsäädäntöä, jota se on joutunut korjaamaan kieliasua myöten.

Myös maakunnissa, kuntayhtymissä ja kunnissa törmää entistä useammin omituisiin hallintoyksiköiden nimityksiin. Varsinkin sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä opetushallinnossa on keksitty tosi vaikeasti ymmärrettäviä, pitkiä ja kankeita nimiä hallintoyksiköille. Vaikuttaa siltä, että luottamushenkilöt eivät ole jaksaneet puuttua niihin, vaan päästäneet virkamiesten aivoitukset läpi. Näin menetellen kansalaisia ei ole palveltu asianmukaisesti. Sekä valtion että kuntien viranomaiset ovat liian usein unohtaneet hallintolain vaatimuksen hyvästä kielenkäytöstä: "Viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä."

Lahden Läntinen Sos.-dem. Yhdistys ry esittää puoluekokoukselle, että

SDP:n eduskuntaryhmä sekä luottamushenkilöt kunnissa ja kuntayhtymissä kiinnittävät laki- ja päätösesitysten käsittelyssä voimakkaasti huomiota varsinkin hallintoyksiköiden nimityksiin ja tehtäviin, jotta ne ovat selkeää ja kansan ymmärrettävää kieltä.

Puoluehallituksen lausunto

Aloitteessa kiinnitetään huomiota hallinnon asiakirjojen ja päätösten vaikeaselkoisuuteen ja vaaditaan nykyistä selkeämpää hallintokieltä.

Puoluehallitus yhtyy aloitteeseen ja esittää puoluekokoukselle, että asiaan kiinnitetään laajasti huomiota ja edistetään selväsanaisuutta poliittisessa toiminnassa.

Päätös

Puoluekokous yhtyy aloitteeseen ja edellyttää, että SDP:n luottamushenkilöt kaikilla tasoilla kiinnittävät huomiota hallintokielen selkeäsanaisuuteen.

263. Kuntademokratian kehittäminen

Jyväskylän Työväenyhdistys ry:n aloite

Kuntien itsehallinnolla on Suomessa varsin pitkä historia. Sen perusidea kumpuaa ns. Moran kiviltä Ruotsista, jonne ihmiset kokoontuivat keskustelemaan ja päättämään heille yhteisistä asioista.

Viime vuosisadan jälkipuoliskolla, etenkin 1960-, 1970- ja 1980-lukujen talouskasvun ja hyvinvoinnin lisääntymisen aikaan kuntien tehtävät ja niiden edellyttämä hallinto lisääntyivät. Kuntademokratia myös byrokratisoitui tavalla, joka ei ollut kyseisen paikallishallinnon alkupe-
räinen tarkoitus.

Suomessa on muutamassa kunnassa otettu käyttöön ns. pormestarimalli, jolla halutaan vahvistaa poliittisesti tehtäviinsä valittujen päätöksentekijöiden vaikuttamisen ja vaikutusvallan lisäämistä kunnallishallinnossa.

Jyväskylän Työväenyhdistys ry esittää puoluekokoukselle, että

se käynnistää kuntademokratian kehittämisprojektin ja ottaa poliittisiin ohjelmiinsa ja käytännön toimenpidevalikoimiinsa ns. pormestarimallin ajamisen maamme kuntiin.

Puoluehallituksen lausunto

Aloitteessa esitetään kuntademokratian kehittämistä edistämällä ns. pormestarimallin käyttöön ottamista maamme kuntiin.

Suomalaisella kunnallishallinnolla ja kunnallisella itsehallinnolla on pitkä ja hieno historia. Se on ollut ja on todellinen kansanvallan väline ja sen toteuttaja. Se on osaltaan taannut hyvinvointiyhteiskunnan synnyn, kehittymisen ja myös säilymisen. Kunnallishallinto on kuitenkin nyt erittäin suurten haasteiden edessä. Kuntien velvoitteet ovat kasvaneet ja kasvavat, toimintaympäristö vaikeutuu ja samalla kuntien mahdollisuudet vastata vaatimuksiin ovat kaventuneet aivan oleellisesti. Tämä aiheuttaa myös paineita poliittisesti edustuksellisen, demokraattisen päätöksenteon toimivuudelle sekä kunnan poliittiselle ja viranhaltijajohtamiselle. Samaan aikaan kansalaisten luottamus politiikkaan on vähentynyt. Tähän ongelmaan on kiinnitettävä vakavaa huomiota.

Kunnallisten luottamustehtävien hoitaminen vaatii entistä enemmän aikaa ja asiantuntemusta. Esimerkiksi kunnanhallituksen puheenjohtajan tehtävän hoitaminen kokonaisvaltaisesti oman päätyön ohella on monesti erittäin vaikeaa. Käytännössä molemmat tehtävät kärsivät. Tämä

on otettava huomioon luottamushenkilöiden työskentelyolosuhteita kehitettäessä. Esimerkiksi kokeiluja osa-aikaisten tai päätoimisten kunnanhallitusten puheenjohtajien tehtävistä on syytä jatkaa.

Nykyinen lainsäädäntö sallii kunnille ottaa käyttöön erilaisia päätöksenteon malleja. Kyse on lähinnä kuntien halusta erilaisiin kokeiluihin.

SDP pitää hyvänä, että kuntademokratian lisäämiseksi voidaan kokeilla erilaisia pormestari-mallin sovelluksia sekä erilaisia johtamisjärjestelmiä. Lisäksi tulisi mahdollistaa parlamentaaristen elementtien vahvistamista kunnallisessa päätöksenteossa erityisesti silloin, kun poliittista johtajuutta vahvistetaan pormestari-mallin kautta.

SDP kannattaa pormestari-mallin kokeilua ja käyttöönottoa kunnan valtuuston niin päättyessä.

Päätös

Puoluekokous kannattaa pormestari-mallin kokeilua ja käyttöönottoa kunnan valtuuston niin päättyessä.

264. Palvelujen käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistaminen

Haagan Työväenyhdistys r.y:n aloite

Kunnat ovat Suomessa keskeisiä hyvinvointiyhteiskunnan toteuttajia. Kunnilla on paitsi perustuslain takaama itsehallinto myös vaativa toiminnallinen ja taloudellinen vastuu väestönsä hyvinvoinnista ja sitä toteuttavista palveluista, mm. peruskoulusta sekä sosiaali- ja terveystalv palveluista.

Sosiaali- ja terveystalv palvelujen käytännöissä on viime aikoina todettu palvelujen käyttäjien kannaalta olennaisia puutteita, vaikka toiminta keskimäärin on laadukasta ja kestää kansainvälisen vertailun. Osittain puutteet johtuvat siitä, että lakisääteisiin veloitteisiin verrattuna kuntien saama valtionosuus on riittämätön. Valtionosuuden perusteet vaativatkin korjaamista.

Osa esitetyistä puutteista johtuu paikallisista ja alueellisista käytännöistä. Ne ovat kuntien itse päätettävissä. Jotta hyvinvointipalvelut saadaan vastaamaan palvelua tarvitsevien ja käyttävien kansalaisten erilaisia tarpeita, on palvelujen toteutuksessa vahvistettava käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Tämä kansanvaltaa vahvistava tavoite sisältyy kuntalakiin. Sen 27 § edellyttää kunnanvaltuuston huolehtivan siitä, että palvelujen käyttäjillä on edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan, mm. palvelujen toteuttamiseen ja kehittämiseen. Tämä on jäänyt monissa kunnissa toteutumatta. Vaikuttamismahdollisuuden tulisi koskea yhtä hyvin kunnan itse tuottamia kuin kunnan ostamia kolmannen sektorin tai yksityisten tuottajien palveluja. Esimerkiksi kaavasuunnittelussa asukkaiden osallistumiseen ja vaikuttamiseen on jo olemassa vakiintuneet käytännöt.

Todettujen puutteiden lääkkeiksi esitetyt lakisääteisten normien tiukentaminen ja valtion valvonnan lisääminen eivät korjaa ongelmia. Keskitetty valvonta voi päinvastoin lisätä käytäntöjen jäykkyyttä ja vähentää toiminnan kykyä vastata ihmisten erilaisiin elämäntilanteisiin ja tarpeisiin. Se vaatisi myös valtion valvontahenkilöstön tuntuva lisäämistä.

Kunta- ja palvelurakennemuutoksen yhteydessä on välttämätöntä parantaa kansalaisten edellytyksiä osallistua ja vaikuttaa oman kuntansa hyvinvointipalvelujen toteutukseen. Kuntien koon ja väestömäärän kasvu voi ilman osallisuuden vahvistamista johtaa kansalaisten etäännyttämiseen oman kunnan päätöksenteosta ja sen edellytyksenä olevasta poliittisesta toiminnasta. Pahimmillaan se voi laskea kuntavaalien äänestysaktiivisuutta. Sosialidemokraattisten kunnanvaltuutettujen vastuu on osaltaan huolehtia yhdenvertaisten osallistumis- ja vaikuttamis-

kanavien luomisesta sekä siitä, että osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet varmistetaan niille kansalaisille, joiden edellytykset omien palvelutarpeiden ja kokemusten esiin tuomiseen ovat tavallista heikommat.

Haagan Työväenyhdistys r.y. esittää puoluekokoukselle, että

puoluekokous hyväksyy puolueen kunnallispoliittiseksi tavoitteeksi palvelujen käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamisedellytysten vahvistamisen kuntalain 27 §:n mukaisesti ja edellyttää sosialidemokraattisten kunnanvaltuutettujen huolehtivan siitä, että tämä toteutuu paikallisesti ja alueellisesti tarkoituksenmukaisella tavalla.

Puoluehallituksen lausunto

Aloitteessa esitetään puolueen tavoitteeksi palvelujen käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamisedellytysten vahvistamista.

SDP on muun muassa Hämeenlinnan 41. puoluekokouksessa hyväksytyssä asiakirjassa ”Toimiva kunta - hyvinvoiva kuntalainen” sekä vuoden 2008 kunnallisvaaliohjelmassaan vahvasti painottanut palvelujen käyttäjien merkityksen vahvistamista kuntahallinnossa ja toteaa, että puolueen kunnallispoliittisena tavoitteena on ollut ja on kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksien edelleen vahvistaminen.

Päätös

Puoluekokous asettaa puolueen yhdeksi kunnallispoliittiseksi tavoitteeksi palvelujen käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamisedellytysten vahvistamisen ja edellyttää sosialidemokraattisten kunnanvaltuutettujen huolehtivan siitä, että tämä toteutuu paikallisesti ja alueellisesti tarkoituksenmukaisella tavalla.

265. Helsingin seudulle luotava Metropolihallinto

Yhteiskuntapoliittinen sos.-dem. yhdistys ry:n aloite

Pääkaupunkiseudun hallinnon kehittämistä on useita kertoja selvitetty. Jo Tulenheimon komitea v. 1920 katsoi, että Uudellamaalla tarvitaan kolme itsehallintoaluetta. Hannuksen kunnallisen yhteistoiminnan järjestysmuotokomitea v. 1969 ja Tuomiojan seutuhallintokomitea v. 1987 katsoivat, että pääkaupunkiseudun asioiden hoito vaatii erityistä lainsäädäntöä ja erityisen seutuhallinnon muodostamista.

Toisaalta Helsingin seudun kuntien yhteistyötä on pyritty lisäämään. Vapaaehtoinen yhteistyö on osoittautunut riittämättömäksi. Sen vuoksi on säädetty laki pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta, YTV-laki. Se on kuitenkin koskenut vain pääkaupunkiseutua ja ollut toimialtaan liian suppea.

Helsingin seudun 14 kuntaa järjesti v. 2007 yhdessä ympäristöministeriön kanssa suunnittelukilpailun Greater Helsinki Vision 2050. Tätä 14 kunnan yhteistyötä on kilpailun jälkeen jatkettu. Kilpailu ja sen ehdotukset toivat esille Helsingin seudun kehittämisen ongelmia ja kehittämistarpeita. Myös valtion tasolla on Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmaan ensimmäistä kertaa otettu mukaan metropolipolitiikka. Ohjelman mukaan ”käynnistetään metropolipolitiikka, jolla ratkaistaan alueen maankäytön, asumisen ja liikenteen ongelmia, edistetään elinkeinopolitiikan ja kansainvälistymisen toteutusta sekä ehkäistään syrjäytymistä”.

Maankäyttö- ja rakennuslain tultua voimaan v. 2000 lakiin otettiin ensimmäistä kertaa säännökset valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Niillä valtioneuvosto voi päättää viranomaisia sitovista alueidenkäyttötavoitteista. Tarkistaessaan näitä tavoitteita valtioneuvosto 13.11.2008 rajasi metropolialueen 14 nykykunnaksi ja asetti tuolle alueelle hyvin selvät ja tiukat kehittämistavoitteet, jotka ovat linjassa koko maata koskevien ilmastomuutosta hillitsevien ja yhdyskuntarakennetta eheyttävien tavoitteiden kanssa. Metropolialueen osalta valtioneuvosto päätti: "Helsingin seutua kehitetään kansainvälisesti kilpailukykyisenä valtakunnallisena pääkeskuksena luomalla edellytykset riittävälle ja monipuoliselle asunto- ja työpaikkarakentamiselle, toimivalla liikennejärjestelmälle sekä hyvälle elinympäristölle. Helsingin seudulla edistetään joukkoliikenteeseen, erityisesti raideliikenteeseen tukeutuvaa ja eheyttävää yhdyskuntarakennetta. Seudun keskuksia vahvistetaan asunto-, työpaikka- ja palvelukeskuksina.

Selkeistä, ja sitovista tavoitteista huolimatta niihin ei ole päästy. Helsingin seutu on ohjaamattomasti levinnyt ja laajentunut "kakkumallin" mukaisesti eikä kehitys ole suuntautunut valtioneuvoston asettaman "sormimallin" mukaisesti raideliikenteen varteen. Metropolin yhdyskuntarakenteen hajaantuminen on keskeinen ongelma, joka aiheuttaa piteneviä työmatkoja, palvelujen etäännyttämistä, kasvavia liikenneongelmia ja ennen kaikkea tarpeetonta liikennettä. Maamme metropolialueen huono asuntotilanne, kallis asuminen, yhdyskuntarakenteen hajaantuminen, joukkoliikenteen ja erityisesti raideliikenteen kehittämistarpeet ovat vaikeuttaneet Helsingin seudun kehitystä ja heijastuneet kielteisesti muualle maahamme.

Maankäyttö- ja rakennuslakia muutettiin äskettäin lisäämällä siihen velvoite metropolin neljälle kunnalle yhteisen yleiskaavan laatimiseen. Määräaikaa velvoitteen täyttämiseksi ei lakiin kirjoitettu. Yhteisen yleiskaavan laatiminen YTV-alueelle koskee sekin liian suppeata aluetta. Oikea raja nyt on valtioneuvoston hyväksymä, Helsingin seudun 14 kunnan alue, johon kuuluvat Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Kirkkonummi, Vihti, Nurmijärvi, Tuusula, Hyvinkää, Mäntsälä, Pornainen, Kerava, Järvenpää ja Sipoo.

Tämän vuoksi on tullut sekä metropolialueen että koko maan kehityksen kannalta entistä kiireellisemmäksi ja tarpeellisemmaksi puuttua metropolialueen erityisongelmiin. Tämä on mahdollista vain luomalla erityislainsäädännöllä sellainen päätöksentekokoneisto, joka voi toteuttaa Helsingin seudun kehittämistarpeet ja estää kielteisen muutoksen jatkumisen.

Yhteiskuntapoliittinen sos.-dem. yhdistys ry esittää puoluekokoukselle, että

Metropolialueen kehittämiseksi on luotava sellainen metropolihallinto, joka päättää, toteuttaa ja vastaa metropolialueen tärkeimmistä yhdyskuntarakenteeseen sekä yhtenäiseen talous- ja työssäkäyntialueeseen liittyvistä asioista. Metropolihallinnon luomiseksi on kiireellisesti säädettävä laki metropolihallinnosta.

266. Sosialidemokraattista metropolipolitiikkaa

Länsimäki-Rajakylän Sosialidemokraatit ry:n aloite

Metropolialue on kansakunnan veturi, jonka taloudellisesta kilpailukykyvystä riippuu ratkaisevasti maamme mahdollisuudet menestyä kiristyvässä kansainvälisessä kilpailussa. Kilpailukykyyn kehittäminen edellyttää muun ohella alueen kuntien yhteistyötä mm. maankäytön, liikenteen, energiahuollon ja ympäristöhuollon sekä keskeisten hyvinvointipalvelujen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Viime vuosien aikana on saatu aikaan myönteistä kehitystä. Perinteisten YTV:n ja HUS:in rinnalla aloittavat vuoden 2010 alussa toimintansa Helsingin Seudun Liikennelaitos ja Helsingin seudun ympäristöpalveluista eli vesihuollosta, jätehuollosta ja ilman laadusta huolehtiva laitos.

Yhteistyön kehittämiseksi on meneillään myös useita hankkeita. Valtakunnallisen kuntien palvelurakennetta kehittävän PARAS -hankkeen lisäksi Vantaa ja Helsinki tutkivat yhteistyön ke-

hittämismahdollisuuksia, seudullisen yhteistyön mahdollisuuksia kartoitetaan monella taholla ja Vanhasen II hallitus valmistelelee Metropolipolitiikka -ohjelmaa.

Metropoli- alueen tuleva kehitys riippuu kuitenkin viime kädessä siitä, että alueen elinkeinoelämän käytettävissä on osaavaa ja motivoitunutta työvoimaa ja että alue luo hyvän kasvu- alustan innovoivalle, kansainvälistyvälle yritystoiminnalle. Tämä taas edellyttää, että sekä työelämässä olevilla ja heidän perheillään, että työuransa päättäneillä on käytettävissään korkeatasoiset hyvinvointipalvelut. Niiden järkevän, taloudellisen ja ennen kaikkea asukkaiden tarpeista lähtevän järjestämisen esteenä eivät saa olla kuntarajat.

Edellä mainitut laajat selvitystyöt ja niiden pohjalta tehtävät poliittiset päätökset saattavat viedä aikaa useita vuosia. Laajoja kokonaisratkaisuja odotettaessa on kuitenkin mahdollista ja välttämätöntä käynnistää kuntien yhteistyöhankkeita, joiden avulla parannetaan asukkaiden palvelujen saantia yli kuntarajojen. Hyvän esimerkin tästä tarjoaa Itä-Vantaalla toimiva Länsimäen sosiaali- ja terveysasema, jonka korkeatasoiset palvelut voitaisiin tarjota myös Helsingin Mellunmäen lähiön asukkaille. Itäisten alueiden sos.dem. yhdistykset ovatkin tehneet tästä yhteisen aloitteen kaupunkien päättävillä elimillä.

Länsimäki - Rajakylän Sosialidemokraatit ry esittää puoluekokoukselle, että

puoluekokous edellyttää, että sos.dem. puolue toimii määrätietoisesti metropoli- alueen kehittämiseksi. Samalla puoluekokous velvoittaa puolueen edustajat paikallisessa ja alueellisessa päätöksenteossa toimimaan niin, että jo metropolialueen kehittämistä koskevien perusselvitysten ollessa meneillään käynnistetään kuntien yhteistyöhankkeita, joiden avulla voidaan lisätä keskeisten hyvinvointipalvelujen käyttöä joustavasti yli kuntarajojen ja yhteen sovittaa erilaisia maksujärjestelmiä.

Puoluehallituksen lausunto aloitteista 265-266

Aloitteissa esitetään sosialidemokraattisen metropolipolitiikan terävöittämistä. Asia on ollut esillä myös aikaisemmissa puoluekokouksissa.

Puoluehallitus nimitti SDP:n Metropolityöryhmän 12.8.2009. Ryhmän puheenjohtajana on kansanedustaja Antti Kalliomäki. Puoluehallitus on toimeksiannossaan edellyttänyt työryhmän tekevän esityksen SDP:n metropolipolitiikasta vuoden 2010 loppuun mennessä.

Päätös

Puoluekokous velvoittaa puoluehallituksen julkaisemaan työryhmän esitykset metropolipolitiikasta käytävän laajan keskustelun pohjaksi puoluevaltuuston käsittelyä varten.

267. Valtioneuvoston oikeus ja velvollisuus päättää kuntarakenteesta

Sosialidemokraattinen Väinö Voionmaa-Seura ry:n jäsenten Mikko Järven, Tarja Jokisen, Petri Jussilan ja Kirsi Nurmion aloite

Suomessa on yleinen ”hokema”, että koko Suomi pitää asuttuna. Pääosa Savukosken kunnasta on kuitenkin ollut aina asumaton ja jopa ”ruuhka-Suomessa” on paljon asumattomia alueita.

Koko Suomessa pitää säilyttää kohtuullisen matkan päässä toimiva peruspalveluverkko. Kunnilla on päävastuu paikallista julkisista palveluista ja kunnan alueen kehittämisestä. Paras ja toimivin kunta on sellainen, jossa yksi elinvoimainen pääkeskus kuntalaisten hyvin tavoitettavassa paikassa. Suuressa kunnassa voi lisäksi olla alakeskuksia.

Vielä 1960-luvulla kuntaliitoksia tehtiin valtioneuvoston pakkopäätöksellä. Myöhemmin kuntaliitokset ovat Suomessa perustuneet vapaaehtoisuuteen. Tuloksena on joitakin hyviä ratkaisuja kuten Salon ja Kouvolan liitokset. Sen sijaan Muuramen kunnan jääminen itsenäiseksi Jyväskylän keskelle sekä Janakkalan itsenäisyys Hämeenlinnan vierellä ja Hattulan uuden kunnan keskellä vaikuttaa omituiselta. Erikseen voi vielä mainita vanhan reikäleipäkunnan tai veroparatiisin Espoon keskellä.

Eräät vapaaehtoiset kuntaliitokset ovat aiheuttaneet naapurikunnille suoranaista palvelujen menettämistä. Pirkanmaahan kuulunut Kuorevesi liittyi keskisuomalaiseen Jämsään ilmeisesti halvemman veroäyrin ja poliittisten voimasuhteiden johdosta. Liitoksen johdosta Mäntän alue-sairaalan palveluita joudutaan vähentämään. Kuoreveden keskustasta Hallista on yhtä pitkä matka sekä Jämsään että Mänttään, pääosa kunnasta lyhyempi Mänttään.

Valtion tärkein aluepoliittinen tehtävä on katsoa, että Suomessa on tasapainoinen ja taloudellisesti perusteltu palveluverkko. Kunnat ovat tässä työssä keskeisiä välineitä. Suomessa pitää olla asukkaita hyvin palveleva, toimiva ja taloudellinen kuntarakenne.

Sosialidemokraattinen Väinö Voionmaa-Seura ry:n jäsenet Mikko Järvi, Tarja Jokinen, Petri Jussila ja Kirsi Nurmio esittävät puoluekokoukselle, että

SDP vaatii kunnalliseen lainsäädäntöön valtioneuvostolle oikeuden yhdistää kuntia tai muuttaa kuntien rajoja alueellisten tai palveluiden järjestämiseen liittyvän syiden johdosta.

268. Virastopohjaiset kuntaliitokset

Turun Sosialidemokraattinen Yhdistys ry:n aloite

Suomen kuntarakenne on maan pinta-alaan ja väestömäärään nähden aivan liian raskas eikä PARAS-hanke ole onnistunut tavoitteessaan järjestellä uudelleen kunta- ja palvelurakennetta. Jotta rakenneuudistus etenisi, tulisi harkita virastopohjaisen yhteistyön tiivistämistä.

Jos varsinaisen kuntaliitoksen vastustus koetaan liian vahvaksi, kuntien välisessä yhteistyössä tulisi edetä virastokohtaisesti. Esimerkiksi maankäyttö- ja joukkoliikenneasiat olisi hyvä hallinnoida alueellisesti. Uudistus tulisi toteuttaa isäntäkuntamallilla eikä se saisi aiheuttaa uusia päätöksentekotasoja. Myös yhteistoimintojen kustannusten jako tulisi ratkaistavaksi.

Kun yhteistyön edut virastokohtaisten kokemusten perusteella selviäisivät kuntalaisille, varsinaisen kuntaliitoksen vastustus vähenisi ja lopullisen kuntaliitoksen tekeminen olisi helpompaa.

Turun Sosialidemokraattinen Yhdistys ry esittää puoluekokoukselle, että

SDP toimii virastopohjaiseen yhteistyöhön perustuvien kuntaliitosten edistämiseksi.

Puoluehallituksen lausunto aloitteista 267-268

Aloitteissa esitetään valtioneuvostolle lakisäateistä oikeutta päättää kuntarajoista ja virastopohjaiseen yhteistyöhön perustuvien kuntaliitosten edistämistä.

PARAS-hankkeen puitelaki tuli voimaan helmikuussa 2007. Lain 9 § määrittelee kriteerit, joiden perusteella kunta on erityisen suurissa taloudellisissa vaikutuksissa. Laissa määritellään myös tästä seuraavat toimenpiteet. Mikäli valtion johdolla, mutta kunnan kanssa yhdessä valmistellut toimenpiteet eivät saavuta kunnan valtuustossa hyväksyntää, valtio voi määrätä erillisselvittäjän, jonka suosituksesta valtioneuvosto voi päättää kunnan liittämistä toiseen kuntaan valtuuston tahdon vastaisesti.

Kuntien yhteistyön tiivistäminen kuntien yhdistymisen kautta on tavoiteltavaa. Puitelaki antaa valtioneuvostolle riittävät valtuudet tarvittavien päätösten tekoon.

SDP on korostanut ensisijaisesti työssäkäyntialueisiin perustuvan kuntien yhteistyön tiivistämistä ja kaupunkiseuduilla yhteistyön tiivistämistä erityisesti maankäytön, joukkoliikenteen ja asumisen osalta.

Päätös

Puoluekokous toteaa, että kaikki yhteistyömallit, jotka edistävät SDP:n PARAS-hankkeelle asettamia tavoitteita, ovat kannatettavia. Puoluekokouksen mielestä puitelain antamia mahdollisuuksia kuntauudistuksen edistämiseksi on tehostettava.

269. Energiatehokkuutta lisättävä kunnissa

Sosialidemokraattiset Nuoret ry:n aloite

Energiatehokkuus on helppo, edullinen ja ympäristöystävällinen tapa vähentää päästöjä ja lisätä Suomen energiaomavaraisuutta. Energiatehokkuuden parantaminen on yksi keinoista, joilla Suomi pysyy mukana ilmastomuutoksen vastaisessa taistelussa.

Suomen tarvitsemasta kokonaisenergiasta teollisuus käyttää noin puolet. Teollisuudessa on paljon erilaisia mahdollisuuksia energian tehostamiseen. Esimerkiksi terästeollisuudessa lämpökäsittelyuunien savukaasuista voitaisiin ottaa talteen lämpöä, joka hyödynnettäisiin tehtaan rakennusten lämmitykseen. Pienilläkin tehostamisprojekteilla saataisiin säästettyä energiaa monen tuulivoimalan verran. Teollisuus ei ole kuitenkaan ainoa, joka on velvollinen lisäämään energiatehokkuuttaan.

Kuntien rooli energiatehokkuuden saralla ja erityisesti energiatehokkaiden toimenpiteiden käynnistäjänä ja toteuttajana on ratkaiseva. Elinkeinoelämän sekä työ- ja elinkeinoministeriön vapaaehtoinen energiatehokkuussopimus on ollut voimassa kymmenen vuotta ja se uudistettiin viime vuonna. Sopimuksen tarkoituksena on osaltaan vastata Suomen kansainvälisiin sitoumuksiin ilmastomuutoksenvastaisessa työssä. EU:n energiadirektiivin myötä Suomelle tuli ohjeellinen 9 %:n energiansäästötavoite vuoteen 2016 mennessä. Suomen kunnista kuitenkin vasta pieni osa on allekirjoittanut energiatehokkuussopimuksen ja lupautunut ryhtyä energiatehokkaisiin toimenpiteisiin.

Sosialidemokraattiset Nuoret ry esittää puoluekokoukselle, että

se velvoittaa puolueen toimimaan kaikin keinoin sen puolesta, että mahdollisimman monet kunnat allekirjoittaisivat energiatehokkuussopimuksen.

Puoluehallituksen lausunto

Aloitteessa pyritään vauhdittamaan kuntien toimintaa energiatehokkuuden parantamisessa.

Energiatehokkuuden parantaminen on erittäin tärkeätä. Ilmastomuutoksen torjunnassa kunnilla on merkittävä rooli muun muassa maankäytön, asumisen, kaavoituksen kautta sekä liikenteen järjestämisen ja jätehuollon laajojen vastuiden johdosta. Erityisesti kuntien omistaman rakennuskannan energiatehokkuus on tärkeä nostaa esiin, kun esim. vuokrataloihin tehdään muutenkin laajoja peruskorjauksia.

Kunnat ovat myös huomattavia energiankuluttajia ja kunnallisilla liikelaitoksilla on merkittävä rooli maamme energihuollossa.

Päätös

Puoluekokous yhtyy aloitteeseen ja velvoittaa sosialidemokraattisia kuntien luottamushenkilöitä vaikuttamaan siihen, että mahdollisimman moni kunta allekirjoittaa energiatehokkuussopimuksen ja kaikilla muillakin tavoin edistäisi kestävästä kehitystä ja osallistuisi ilmastonmuutoksen torjuntaan.

270. Kuntapalvelujen ulkoistaminen johtaa palvelujen kaupallistumiseen

Hämeenlinnan Työväenyhdistys r.y:n aloite

Kunta voi tuottaa itse palvelunsa tai ostaa ne muulta palveluntarjoajalta. Tämä koskee myös lakisääteisiä palveluja. Tiukassa taloudellisessa tilanteessa kunnat joutuvat ostamaan palveluita myös muilta. Ennen päätöksentekoa tarjoukset tulee kilpailuttaa ja valita kokonaisuuden kannalta paras vaihtoehto. Palveluntuottajan kanssa tehdään määräaikainen sopimus.

Talouden lähtiessä nousuun on todennäköistä, että palvelujen hinnat lähtevät myös nousuun. Jos kunta on ulkoistanut omia palvelujaan, ei ole todennäköistä, että palauttaa niitä nopealla aikataululla uudelleen omaksi tuotannoksi.

Hintojen nousu eriarvoistaa palvelujen käyttäjiä. Mahdollisen hinnannousun myötä osa pienituloisista kuntalaisista saattaa jäädä kokonaan palvelujen ulkopuolelle, esimerkiksi lasten- ja vanhustenhoito.

Hämeenlinnan Työväenyhdistys r.y. esittää puoluekokoukselle, että

puolue tukee kunnan omaa palvelutuotantoa ja ohjeistaa puolueen päättäjät tekemään maltillisia ulkoistamispäätöksiä.

Puoluehallituksen lausunto

Aloitteessa kiinnitetään huomiota hyvinvointipalvelujen kaupallistumiseen.

Tasa-arvosyistä palvelujen järjestämisen perusta tulee olla julkinen. Palveluita voidaan tuottaa myös yksityisesti tai järjestöjen toimesta, jolloin perustana ovat kuntien järjestämisvelvollisuutensa mukaisesti ostamat palvelut. Kunnalla on aina vastuu palveluista, niiden saatavuudesta ja kuntalaisten hyvinvoinnista. Kunta ei voi ulkoistaa järjestämisvastuutaan.

Kuntapalvelujen markkinaehtoistuminen ja yksityistäminen ovat lisääntyneet. Lama on omiaan nopeuttamaan tätä kehitystä. Oikeistopuolueet pyrkivät supistamaan valtion ja kuntien roolia taloudessa ja luomaan tilaa markkinoille. Tätä tavoitetta palvelee parhaiten jatkuva valtionverojen alentaminen. Kun julkinen talous supistuu, on ennemmin tai myöhemmin leikattava myös julkisia palveluita. Kysyntä ei kuitenkaan lakkaa, jolloin markkinat täyttävät vajeen, mahdollisesti jopa verorahoitteen järjestelmän tukemana.

Porvarihallituksen poliittinen linjaus alentaa veroja ja kaventaa julkista sektoria ei ole vahinko, vaan ideologinen pyrkimys purkaa verorahoitteen hyvinvointivaltio markkinoiden hyväksi ja vapauttaa palvelumarkkinat kunnissa. Tämä kehitys on johtaa eriarvoisuuden kasvuun ja kuntalaisten välttämättömien palvelujen saatavuuden ja laadun liialliseen riippuvuuteen markkina-voimista.

SDP on johdonmukaisesti vastustanut ideologista yksityistämistä ja tukenut kuntien oman palvelutuotannon kehittämistä.

Päätös

Puoluekokous suhtautuu erittäin kriittisesti julkisten palveluiden ulkoistamiseen ja yksityistämiseen. Samalla se kehottaa puoluetta laatimaan erityisesti kuntapäätäjien käyttöön ohjeen, joka valottaa yhtiöittämiseen, ulkoistamiseen, palvelusetelien ja ostopalvelujen käyttöön sekä yksityistämiseen liittyviä erityispiirteitä.

271. Kunnallisten palveluiden kehittäminen

Kauklahden Sos.dem. yhdistys ry:n jäsenen Jarkko Rahkosen ja Kauklahden Sos.dem. yhdistys ry:n aloite

Hyvissä ajoin ennen kunnallisvaaleja tulee keskustella kunnallisista palveluista ja niiden toteuttamistavoista. Jotta keskustelu kunnallisvaaleissa ei jäisi yksiulotteiseksi kiistelyyn siitä, onko palvelut tuotettava kunnan vai yksityisen sektorin toimesta, SDP:llä tulisi olla omia kehittämisideoita kuntatason keskusteluun.

Kunnalliset palvelut (palvelukonseptit) ovat yhteistä omaisuuttamme, jotka rahoitetaan verovaroin. Emme halua, että yhteisillä verovaroilla kartutetaan yksityisen markkinaehtoisesti toimivan yrityksen liikevoittoa. Käytännön syistä yksityistäkin palveluntuottajaa voidaan toki käyttää lähinnä lisääntyneen palvelutarpeen tilapäiseen tyydyttämiseen tai tiettyihin tukipalveluihin.

Keskustelu palveluista ei ole oikein vielä johtanut todelliseen keskusteluun palvelujen sisällöllisestä kehittämisestä nimenomaan kuntalaisen ja asiakkaan näkökulmasta. Ulkopuolinen on saattanut saada SDP:n puheenvuoroista jopa sen kuvan, ettemme haluaisi kehittää palveluita puolustaessamme kunnallista toteuttamistapaa. Tämä ei tietenkään pidä paikkaansa.

Kunnallisten palveluiden laatua ja palveluiden vaikuttavuutta on syytä parantaa. Samalla on syytä kehittää palvelujen organisoimistapoja. Palveluiden tehokkuutta ja tuottavuutta mitattaessa on huomioitava palveluiden laajemmat vaikutukset. Mittaamisessa on syytä huomioida myös palveluiden lopputulos eli saavutettava laatu.

Keskustelun aiheita:

- työntekijöiden asiantuntemuksen lisääminen toteuttamistavoissa ja työn organisoinnissa
- matalammat ja vähemmän hierarkkiset organisaatiot
- palvelujen johtamisen kehittäminen
- käyttäjien antaman palautteen vaikutus palvelun sisältöön
- asiakasraatien ideat palvelujen kehittämisessä
- käyttäjille annettu sitoumus palvelun saamisesta tiettyyn aikaan tietynlaatuisena (palvelutakuu, eli ns. Hämeenlinnan malli)

Kauklahden Sos.dem. yhdistys ry:n jäsen Jarkko Rahkonen ja Kauklahden Sos.dem. yhdistys ry esittävät puoluekokoukselle, että

puolue ryhtyy järjestelmällisesti kokoamaan kunnallisten palveluiden toteuttamisessa jo käytössä olevia hyviä käytäntöjä esimerkiksi Kuntaliiton ja korkeakoulujen tutkimusten avulla. Lisäksi puolueessa on syytä käynnistää myös oma ideointi uusista tavoista organisoida kunnallisia palveluita tavoilla, jotka parantavat niiden laatua ja asiakkaiden vaikutusmahdollisuuksia sekä alentavat palveluiden toteuttamiskustannuksia pitäen palvelut kuitenkin kunnan omassa päätösvallassa. Kuntien henkilöstöllä on paras asiantuntemus palvelujen tuottamisessa.

Puoluehallituksen lausunto

Aloitteessa esitetään kuntapalvelujen hyvien käytäntöjen ja esimerkkien kokoamista ja käytön tehostamista.

Kaukalahden Sos.dem. yhdistys esitti vastaavan aloitteen jo vuoden 2005 Jyväskylän puoluekokoukselle. Puoluekokous yhtyi ajatukseen kunnallisten palvelujen jatkuvasta kehittämisestä.

Tämän jälkeen erityisesti Kuntaliitossa on keskitetysti koottu kuntien hyviä palvelukäytäntöjä kaikkien kuntien käyttöön. Sosialidemokraattisten luottamushenkilöiden ja muiden aktiivien on jatkuvasti oltava mukana kehittämässä kuntapalvelujen uusia toimintamalleja tehokkaan toiminnan ja laadun kehittämiseksi.

Lisäksi puolueen JäsenExtraan on perustettu aloitepankki, johon kootaan sosialidemokraattisten kunnanvaltuutettujen aloitteita. Kuntiin liittyvät asiat ovat olleet voimakkaasti esillä kulu-neella puoluekokouskaudella ja kuntatoimijoiden verkostoa on vahvistettu. Uusista tavoista toteuttaa ja organisoida kunnallisia palveluja käydään jatkuvasti keskustelua niin puolueen sisäisissä työryhmissä kuten myös muussa puolueen kuntapoliittisessa keskustelussa.

Päätös

Puoluekokous yhtyy aloitteessa esitettyyn tavoitteeseen ja toteaa, että tavoitetta mahdollisuuksien mukaan edistetään niin kuntatoimijoiden keskuudessa kuin myös puolueen sisäisessä työskentelyssä.

272. Lähidemokratian parantaminen kunnissa

Kannuksen Sosialidemokraatit ry:n aloite

Olemme huolissamme valtionhallinnon palveluiden karsimisesta, jossa kansalaiset joutuvat asuinpaikasta riippuen eriarvoiseen asemaan. Samaan aikaan kun palveluja karsitaan, käytännössä toimitaan niin, että asuttaisiin mahdollisimman pitkään kotona. Tilanne korostuu kunta-liitospaikkakunnilla, joissa useista kunnista on palveluja karsittu ja välimatkat tulleet kohtuutoman pitkiksi.

Kaikilla ei ole mahdollisuutta hoitaa asioita omalla tietokoneella.

Kannuksen Sosialidemokraatit ry esittää puoluekokoukselle, että

kunnissa/kaupungissa olisi valtion ja kunnan palvelupisteet, josta kansalaiset saisivat opastusta ja palvelua esim. vero-, työ- ja elinkeino-, Kelan ja kunnan palveluista. Tämä olisi käytännön lähidemokratiaa, mikä olisi saatava puolueen tavoitteeksi.

Puoluehallituksen lausunto

Aloitteessa esitetään valtion ja kuntien yhteisten palvelupisteiden perustamista.

Valtiovarainministeriön keväällä 2009 tehdyn selvitystyön perusteella valtion ja kuntien yhteisten palvelupisteiden perustamista esitetään erityisesti haja-asutusalueille.

SDP tukee julkishallinnon yhteisten palvelupisteiden perustamista niin maaseutukunnissa kuin kaupungeissa.

Erityisen tärkeänä SDP pitää yhteistyön edelleen tiivistämistä vaikeasti työllistyvien työmarkkinakelpoisuuden parantamisessa. Työhallinnon, Kelan ja kuntien yhteisiä työvoiman palvelukeskuksia on kehitettävä ja niihin tulee jatkossa panostaa entistä enemmän tavoitteena koko maan kattava verkosto.

Päätös

SDP tukee julkishallinnon yhteisten palvelupisteiden perustamista niin maaseutukunnissa kuin kaupungeissa. Valtion on huolehdittava omien palveluittensa rahoittamisesta täysimääräisesti.